

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οδυσσεάς Ελύτης: *Η Μαρίνα των βράχων*

(Κ.Ν.Α. Γ΄ Λυκείου, σσ. 55-58)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Βασικά χαρακτηριστικά της ποίησης του Ελύτη είναι η εφηβική αισιοδοξία και η βαθιά αίσθηση της ζωής¹. Μπορείτε να τα εντοπίσετε στο συγκεκριμένο ποίημα;

2.2 Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Το ποίημα ανήκει στη συλλογή “Προσανατολισμοί” που δημοσιεύτηκε το 1940 και είναι επηρεασμένο από τον υπερρεαλισμό. Ποια χαρακτηριστικά υπερρεαλιστικής τεχνοτροπίας εντοπίζετε στο κείμενο και σε ποιους στίχους²;
2. Η καλλιτεχνική αξία του ποιήματος εντοπίζεται στις πλούσιες εκφραστικές του δυνατότητες. Αν συμφωνείτε με την άποψη αυτή, να προσπαθήσετε να την αποδείξετε με στοιχεία του κειμένου.
3. Τα ποιήματα των “Προσανατολισμών” αποτελούνται από μια σειρά εικόνων χωρίς λογική συνοχή, που όμως όλες έχουν την ίδια συναισθηματική φόρτιση. Ποια στοιχεία επαληθεύουν αυτή την άποψη στο ποίημα *Η Μαρίνα των βράχων*;
4. Το ποίημα αποτελείται από 6 άνισες ενότητες που κυμαίνονται χρονικά ανάμεσα στο παρόν και το παρελθόν. Σε ποια σημεία γίνεται φανερή αυτή η χρονική διάκριση;
5. Ποιο τοπίο αναδύεται μέσα από τους στίχους του ποιήματος; Ποιες λέξεις ή φράσεις το προβάλλουν ιδιαίτερα;

¹ Βλ. Κ.Ν.Α. Γ΄ Λυκείου, σ. 55.

² Για τον υπερρεαλισμό βλ. Κ.Ν.Α. Α΄ Λυκείου, σσ. 211-212.

6. Τι δηλώνει, κατά τη γνώμη σας, η επανάληψη “μα πού γύριζες” (στ. 1, 11, 20); Πώς φαντάζεστε εσείς την περιπλάνηση της έφηβης Μαρίνας;
7. Σε ποιους στίχους του ποιήματος διακρίνεται εντονότερα το στοιχείο του φωτός που χαρακτηρίζει την ποίηση του Ελύτη;
8. Ποια είναι τα βασικά μοτίβα που επαναλαμβάνονται στο ποίημα και ποιος ο ρόλος τους στη δομή του;
9. Πώς περιγράφεται η Μαρίνα στο ποίημα;

2.3 Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Ποιο συναίσθημα υποβάλλει ο στίχος “έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη”, που επαναλαμβάνεται στο ποίημα (στ. 1, 31);
2. Ο ποιητής εμφανίζεται στο ποίημα να παραινεί την έφηβη Μαρίνα. Τι την συμβουλεύει;
3. Να σχολιάσετε το στίχο 28: “κι ο χρόνος γλύπτης των ανθρώπων παράφορος”. Πώς αποδίδει ο ποιητής την τελειωτική μορφή που δίνει ο χρόνος στο ανθρώπινο πρόσωπο;
4. Πώς αποδίδεται στο ποίημα η εφηβική ταραχή της κοπέλας;³
5. Ποιο συναίσθημα της Μαρίνας εκφράζει η Χίμαιρα;⁴ Ποιοι στίχοι υποβάλλουν το ίδιο συναίσθημα;
6. Η ανακάλυψη του ανθρώπινου πόνου γίνεται για τη Μαρίνα “αίσθημα που μάτωνε” (στ. 23). Πώς δίνει ο ποιητής στους στίχους 21-24 την πορεία της Μαρίνας προς την ωριμότητα και την ενηλικίωση; (Για να απαντήσετε, χρησιμοποιήστε τις εικόνες που ενυπάρχουν στην ενότητα αυτή).
7. “Ανεβαίνοντας ανάλαφρα ως τη διαύγεια των βυθών” (στ. 25). Ποια είναι η σχέση των “βυθών” με το “εσωτερικό του ανθρώπου”;⁵
8. Το τέλος της περιπλάνησης δηλώνεται στο στίχο 37 (“στυλωμένη στους βράχους δίχως χτες και αύριο”). Πώς περιγράφει ο ποιητής το “αμετάκλητο”, που συντελείται με την ενηλικίωση του ανθρώπου;

³ Αφρός - χίμαιρα - τρικυμία στα χείλη.

⁴ Τον απραγματοποίητο πόθο.

⁵ Βλ. Κ.Ν.Λ. Γ' Λυκείου, σ. 56.

9. Η Μαρίνα δεν ανήκει πια στο χρόνο (στ. 37), δεν έχει χτες και αύριο. Με ποια εικόνα αποδίδεται αυτό και πώς το ερμηνεύετε εσείς; ⁶
10. Η Μαρίνα, με την αθωότητα της εφηβείας της (στ. 23-24), κόρη του καλοκαιριού (στ. 19), ανυπέρασπιστη στον Έρωτα (αετοφόρος άνεμος, στ. 3), μυείται σιγά σιγά στην πραγματικότητα της ζωής (στ. 21-25). Με ποιες εικόνες παρουσιάζει ο ποιητής τη μύηση αυτή της Μαρίνας;
11. Η τελευταία ενότητα του ποιήματος (στ. 27-39) έχει έναν τόνο παραινετικό και προειδοποιητικό μαζί. Τι επιδιώκει να διδάξει τη Μαρίνα ο ποιητής και σχετικά με τι την προειδοποιεί;
12. “Δεν είναι για να λογαριάζεις γαλανή ως το κόκαλο άλλο καλοκαίρι” (στ. 32): Να σχολιάσετε το στίχο.

2.4. Σχολιασμός αδίδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Ο. Ελύτης: Μαρία Νεφέλη

Η Μαρία Νεφέλη αναμφισβήτητα

είναι κορίτσι οζύ

αληθινή απειλή του μέλλοντος

Κι όμως ήμουν πλασμένη για χαρταετός

Τα ύψη μου άρεσαν ακόμα και όταν

έμενα στο προσκέφαλό μου μπρούμυτα

τιμωρημένη

ώρες και ώρες (...)

Με την ομορφιά μου εγώ

θα καταργήσω την έννοια του βιβλίου

Μου είναι αδύνατον να δω τον εαυτό μου

αλλιώς

παρά σαν σύνθεση αντιαφηγηματική

⁶ Η περιπλάνηση έχει σταματήσει, η εμπειρία που αποκόμισε από τη ζωή αποτυπώνεται στη “χτενισιά της θύελλας”, η κοπέλα δεν απορεί πια (αποχαιρέτησε το αίνιγμά της) κ.λπ.

*χωρίς ιστορική συνείδηση
χωρίς εμβάθυνση τύπου ψυχολογικού
πράγμα που θα έκανε την καθημερινή ζωή μου
ανιαρή σαν μυθιστόρημα
θνησιγενή σαν έργο κινηματογράφου
αρνητική σαν χιουμοριστικό ανέκδοτο (...)
και γενικά δουλοπρεπή και υποταγμένη στη φυσική του κόσμου τάξη*

Μπορείτε να βρείτε αναλογίες της ηρωίδας Μαρίας Νεφέλης με τη Μαρίνα των βράχων; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Να περιγράψετε τον τρόπο με τον οποίο ο ποιητής εμφανίζεται να βλέπει τον κόσμο, χρησιμοποιώντας εικόνες από την ποίησή του, που υποβάλλουν τη μαγεία του ονείρου (200 λέξεις).

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:.....

ΤΑΞΗ:.....ΤΜΗΜΑ:.....

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Οδυσσέας Ελύτης: *Η Μαρίνα των βράχων*

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:.....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Ποιοι στίχοι περιέχουν, κατά τη γνώμη σας, τα βασικά σύμβολα που χρησιμοποιεί ο ποιητής για να δηλώσει: α) τον έρωτα, β) την επαναστατικότητα της νεανικής ηλικίας, γ) τη γνώση και την πείρα των μεγάλων;

.....
.....

Μονάδες 5

2. Ποιος είναι ο ρόλος της μνήμης στο ποίημα; (πρβλ. τους στ. 2 και 6).

.....
.....

Μονάδες 5

3. Πώς εμφανίζεται η ιδέα του αμετάκλητου στην τελευταία ενότητα του ποιήματος;

.....
.....

Μονάδες 5

4. Ποιο είναι το αίνιγμα που αποχαιρετά η Μαρίνα;

.....
.....

Μονάδες 5